

Lakatos Bence Roland

A KATASZTRÓFAVÉDELMI HATÓSÁGI FELADATRENDSZER MŰSZAKI, TECHNOLÓGIAI HÁTTERÉNEK AZ ELEMZÉSE, A TOVÁBBFEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEK VIZSGÁLATA

Absztrakt

Egy minden téren jól funkcionáló ország biztonságához elengedhetetlen a közigazgatás és a benne található védelmi igazgatási rendszer megléte. A szerző a mai Magyarországon kialakult katasztrófavédelmi szervezetrendszer működését a hatósági tevékenység oldaláról mutatja be. Kiemelt figyelmet fordít a hatósági ügyintézés eredményességét javító „okos” eszközök vizsgálatára, valamint kutatási célként igazolni azt, hogy a katasztrófavédelmi szervek hatósági ügyintézésének és magának a biztonsági szintnek az eredményességét jelentős mértékben tudják növelni az alkalmazható „okos” eszközök és technológiák, ezzel is hozzájárulva a káresemények, a katasztrófaveszély, valamint a későbbi katasztrófa kialakulásának a megelőzéséhez. A szerző a felhasznált kutatási módszerek alapján bizonyította, hogy az ismertett problémák miatt a növekvő ellenőrzési szám és a fejlődő információs társadalmi elvárások megkövetelik azt, hogy a katasztrófavédelem területén a hatósági tevékenységet végzők munkáját az okos eszközök és technológiák segíteni tudják, annak érdekében, hogy a biztonság még magasabb szintű lehessen.

Kulcsszavak: e-közigazgatás, katasztrófa-védelem, Ipar 4.0, IoT, hatékonyság

ANALYSIS OF THE TECHNICAL AND TECHNOLOGICAL BACKGROUND OF THE DISASTER MANAGEMENT AUTHORITY SYSTEM, AND EXAMINATION OF THE POSSIBILITIES FOR FURTHER DEVELOPMENT

Abstract

The security of a well-functioning country requires a public administration and a defense management system. The author tries to present the operation of the disaster management organization system developed in today's Hungary from the aspect of official activity, paying special attention to the examination of the "smart" tools improving the efficiency of public administration, and to prove that they can significantly increase the use of "smart" tools and technologies, thus contributing to the prevention of damage, disaster risk and subsequent disaster. The author has demonstrated, based on the research methods used, that, due to the problems described, the increasing number of checks and the evolving information society expectations require us to assist the authorities in disaster management with smart tools and technologies to ensure safety, even higher.

Keywords: e-governance, disaster management, Industrial 4.0, IoT, efficiency

1. BEVEZETÉS

A munkám, valamint a rész és fő kutatásom során is célként tűztem ki azt, hogy a Magyarországon kialakult katasztrófavédelmi szervezetrendszer által végzett hatósági tevékenység hatékonyságnövelésének a javíthatóságát és a lakosság önvédelmi képességének a javítását is az okos eszközök alkalmazása által vizsgálom meg.

Az eljáró hatósági szakemberek munkájára vonatkozó jogszabályi környezetben olyan változási hullám következett be az elmúlt évtizedek alatt, melyek mind az anyagi, mind az eljárásjogi szabályozás tekintetében egy új munka- és társadalmi környezetet teremtett.

Az elmúlt években a katasztrófavédelmi feladat- és szervezetrendszer egyre kiemeltebb

hatásköröket szerzett, ezzel összefüggésben a hatáskör tekintetében rövid idő leforgása alatt mintegy négyszáz új jogkörrel bővültek a szakterületek, és nem elképzelhetetlen a további hatáskörbővülés is. [1] A katasztrófavédelem jelentős változásokon ment keresztül a szervezet szerkezeti felépítése tekintetében is, hiszen olyan új szervezeti egységek, illetve szakterületek jelentek meg, mint a vízügy, a környezetvédelem, a kéményseprő-ipari terület és az ezekkel kapcsolatos hatósági feladatok és jogkörök.

Egyre nagyobb a jelentősége és az igénye a katasztrófavédelem feladatrendszerében és azonkívül is a hatósági feladat- és tevékenység végzésének. Megállapítható, hogy a gazdaság növekedési ütemével párhuzamosan folyamatosan növekszik a helyi, a területi és az országos hatáskörű hatósági feladatokat ellátó szervek hatósági- és szakhatósági ügyeinek, valamint az általuk elvégzendő ellenőrzések száma is. Ezért is kiemelt jelentőségű az e-közigazgatás eszközeinek, fejlesztési irányainak, illetve a közigazgatás, rendvédelem és azon belül is a katasztrófavédelem területén történő megvalósulásának a vizsgálata.

Az eddigi kutatásaim során megállapítottam, hogy a katasztrófavédelem szervezetrendszerében a hatósági tevékenység preventív tulajdonságának kiemelt szerepe van. Ebben az innovatív megoldások folyamatos kutatásának és azok alkalmazásának kiemelt jelentősége van. A célunk pedig minden ilyen eszközzel az, hogy a biztonság jegyében növelni tudjuk a hatékonyságot, a gyorsaságot és a pontosságot. [3]

2. A KATASZTRÓFAVÉDELMI HATÓSÁGI TEVÉKENYSÉG

A katasztrófavédelem hatósági tevékenységére vonatkozó fejlesztési lehetőségek bemutatását megelőzően tisztázni szükséges azt, hogy mit is nevezünk hatósági tevékenységnek. A három hatalmiág közül a végrehajtóihoz tartozik a közigazgatás. A katasztrófavédelem területén döntést hozó szervek között is elmondható az, hogy kiemelt szerepe van a hatósági döntéshozatali, jogalkalmazási eljárások során a jogszabályi rendelkezések minden résztvevő részére történő tárgyilagos és méltányos alkalmazásának. Ez alapján maga a hatósági „jogalkalmazás” is osztályozható a célja, alkalmazott jog, döntés tartalma, hatálya, eljárási indítás, jelleg szerint.

De miben rejlik is maga a hatósági jogalkalmazás? Ezen kérdés megválaszolása érdekében nézzük meg a közigazgatási aktus fogalmát: „*a közigazgatási aktus a közigazgatási szerveknek, vagy közigazgatási jogkörrel felruházott nem közigazgatási szerveknek a közigazgatási hatáskörébe kiadott, a közigazgatási jogot alkalmazó, egyedi ügyekben közvetlen joghatást kiváltó, rendszerint egyoldalú aktusa.*” [2] A fenti meghatározás értelmezését követően megállapítható, hogy a hatósági aktusok, mint hatósági tevékenység alatt egy olyan integrált tevékenységet értünk, mely magában foglalja a hatósági cselekmények összességét, tehát a hatósági tevékenység egy nagyobb halmazt alkot, míg maga a cselekmények ezen belül helyezkednek el.

A sorra bekövetkezett jogszabályi változások alapján az egységes katasztrófavédelmi rendszer jellemzője a hármasság, mely magában foglalja a prevenciót, a védekezést és a helyreállítást. Ezek célok is egyben, melyek alapján szükséges volt a szervezeti egységek megfelelő kialakítása. A hatósági tevékenység három alappilléreként is említett szakterület a tűzvédelem, az iparbiztonság és a polgári védelem mellett manapság már két kvázi szakterületet, a vízügyet és a kéményseprő ipari szolgáltatást is áthatják maguk a hatósági tevékenységek. Az összes szakterület kiemelt felelősséggel járó feladatok ellátását folytatja. A kiemelt feladat megnyilvánul abban is, hogy a szakterületnek a gyorsaság és a hatékonyság képességével kell rendelkeznie. Ezek biztosítása által a katasztrófavédelem komplexitása garantálható. A tűzvédelem különlegesnek mondható területére vonatkozó jogi előírások szerinti feladatok közül az alábbiak emelhetők ki: engedélyező hatóságként a kérelmeknek megfelelően a jog/jogok gyakorlásához hozzájárul, akadályoztatása esetén az akadály elhárításán dolgozik, ennek érdekében folyamatos ellenőrzési feladatokat lát el és amennyiben a szükséges és arányos szankciók alkalmazását követően se állt helyre a jogszerű állapot, úgy élhet a tevékenység gyakorlásának a megtiltásával is. Mindezekon kívül a tüzesetek vonatkozásában tűzvizsgálati eljárást folytat, valamint az ügyfelek kérelmére hatósági bizonyítvány kiállítását végzi.

A polgári védelemnek, mint másik szakterületnek a fogalmát a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvényt (a továbbiakban: Kat. tv.) 3. § 20. pontja határozza meg, mely szerint „*polgári védelem: olyan ösztársadalmi feladat-, eszköz- és intézkedési rendszer, amelynek célja katasztrófa, illetve fegyveres összeütközés esetén a lakosság életének megóvása, az életben maradás feltételeinek biztosítása, valamint a lakosság felkészítése azok hatásainak leküzdése és a túlélés feltételeinek*

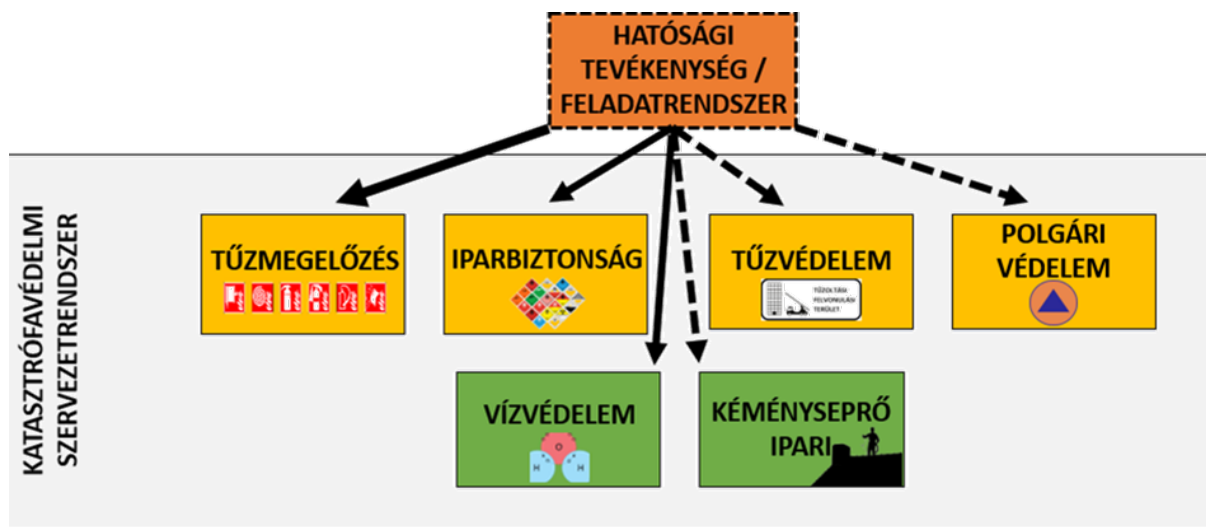
megteremtése érdekében.” A polgári védelem fogalmából is látható, hogy a legfontosabb feladata az emberi lét védelmének a garantálása. Ez a terület abban az esetben kerül előtérbe, ha egy katasztrófa bekövetkezése során a hatékony védekezés szervezése, a mentési feladatok koordinálása szükségessé válik. A fogalomból következően a polgári védelmi feladatokat a Kat. tv. 52. § a)-l) pontjai határozzák meg. „Ezek a lakosság felkészítése, a polgári védelmi szervezetek létrehozása, a tájékoztatás, figyelmeztetés, riasztás, az egyéni védőeszközökkel ellátás, a kárterületi tevékenységek. Nem említi az új szabályzás itt az óvóhelyi védelmet, helyette a védelmi célú építmények fenntartása szerepel, a lakosság kimenekítése, kitelepítése a befogadással, a létfenntartáshoz szükséges anyagi javak védelme a kritikus infrastruktúrák védelmével egészül ki.” [4]

Az iparbiztonságot, mint szakterületet a katasztrófavédelem egységes rendszerében 2012. január 1. napjától szabályozza a Kat. tv. „*Iparbiztonsági szempontból az emberi életet és egészséget, a környezetet és az anyagi javakat, valamint a létfontosságú rendszereket és azok egyes elemeit veszélyeztető civilizációs katasztrófák, súlyos balesetek és más események azon fajtái értékelhetők, amelyek a katasztrófavédelmi törvény szempontjából a veszélyes tevékenységekkel, a veszélyes áruszállítással kapcsolatosan, vagy a létfontosságú rendszerek és létesítmények szabályozás hatálya alá tartozó létfontosságú rendszerelemeket érintően következnek be.*” [5] Az iparbiztonság szakterülete a veszélyes üzemekkel, a veszélyes áruk szállításával, a nukleárisbaleset-elhárítással, valamint a kritikus infrastruktúrák védelmével kapcsolatos hatósági feladatok végrehajtásából áll. Mindegyik esetében a katasztrófavédelem a Katasztrófavédelmi törvény rendelkezései értelmében jelentős hatósági feladatot lát el, így például azok létesítési, működési engedélyezési, ellenőrzési, valamint adott esetben a szankcionálási feladatait. A megelőzési hatósági tevékenységek közé sorolhatjuk többek között a veszélyes tevékenység azonosításának ellenőrzését is, a biztonsági dokumentációk elbírálását, a hatósági nyilvántartási és tájékoztatási rendszerek működtetését.

Az áruk szállítása jelentős kockázatot hordoz magában az abban résztvevők minden oldalán, ezért kiemelt szerepe van az iparbiztonságnak, annak érdekében, hogy a megfelelő hatósági eszközökkel elérhessék az előírások betartatását. [6] A veszélyes áruk szállítása megtörténhet közúton ADR, vízen ADN, vasúton RID és légi úton ICAO is. Az emberi életnek, az egészségnek a védelme, valamint a környezeti károk megelőzése az alapvető feladat a veszélyes üzemekben is, ezért a szankciók mértéke és azok alkalmazhatósága a veszélymértékével

egyenes arányban áll. [7] Az iparbiztonság szakterületén hatósági munkát folytató személy a Kat. tv. 35. § (1)-(3) bekezdésekben foglalt hatósági intézkedéseket foganatosíthatja, így például a veszélyes tevékenység folytatását megtilthatja, bírságot szabhat ki, csökkentheti a tárolt, felhasznált veszélyes anyagok mennyiségét.

1. ábra A hatósági tevékenység katasztrófavédelmi szakterületek közötti megoszlása
(készítette: a szerző)

A fenti ábra mutatja be azt, hogy az említett szakterületek közül melyek rendelkeznek valódi, színtiszta hatósági feladatokkal (folytonos nyíl) és melyek más egyéb nem hatósági feladatokkal (szaggatott nyíl).

Megállapítható, hogy a katasztrófavédelmi hatósági tevékenységnek a középpontjában a megelőzés centrikusság áll, melynek érdekében a szakterületeket összekapcsoló katasztrófavédelmi hatósági osztályok a hatósági anyagi és eljárási jog teljes eszköztárát alkalmazzák a káresemények megelőzése, illetve a katasztrófaveszély kialakulásának a lehető legkisebbre csökkentése érdekében, azok esetleges bekövetkezése esetében pedig a károk felszámolásához nyújtott jogi háttértámogatásban is.

2021. évben sajnálatos módon a már több éve tartó világjárvány okozta hatások és az ezzel összefüggő változási hullámból is egyértelműen megállapítható, hogy globális szinten mára olyan mértékű összefonódások tapasztalhatók gazdasági és társadalmi szinten, valamint a katasztrófák tekintetében, hogy nemzetközi katasztrófavédelmi feladatok végrehajtására és

azok biztosítására van igény, így a nemzetközi szinten meglévő szerződések, egyezmények és szervezetek egyre jelentősebb szerephez jutnak, ennek érdekében elengedhetetlen a normák egységes és minél gyorsabb harmonizációja. A szabályozók nemzetközi szinten történő egységesítése szükséges. [8] Egy helyi szinten alkalmazott jó vagy rossz gyakorlat nemzetközi szintig hatást tud gyakorolni a folyamatokra.

2013. évben az országosan megrendezésre kerülő hatósági értekezleten az alábbiak hangoztak el: *„hatósági munka nem korlátozódik az arra létrehozott osztályokra, a főfelügyelők és felügyelők szakértelmükkel, a hivatásos tűzoltó-parancsnokságok állománya helyismeretével segíti a munkát. Működőképes, idő- és költséghatékony rendszert csak élő, napi kapcsolatok révén lehet működtetni – szögezte le az alezredes. Részfeladatok megoldására a tűzoltók mellett bevonhatók a káreseti helyszíni szemlébe a katasztrófavédelmi műveleti szolgálat és a katasztrófavédelmi mobil labor szakemberei is”*¹

Ezek a gondolatok is alátámasztják azt, hogy maga a hatósági munka összetett és ebből következik az is, hogy a komplex gondolkodásmód biztosítása érdekében a szakterületek szoros együttműködést igényelnek a hatékony munkavégzés megteremtéséhez. A hatékonyság növelésének kell a legfőbb céljának lennie a hatósági feladatot ellátóknak, eszközként állnak rendelkezésükre az alkalmazott technikai hordozó eszközök és a már ismertetett hatósági aktusok.

„A szinergia, mint alapelv: Több elem, vagy tényező együttműködéséből nagyobb teljesítmény, magasabb eredmény jön létre, mintha az elemeket vagy tényezőket egyszerűen összeadnánk... Együttműködés a hatósági feladatokban... az integrált szemlélet jegyében” [9]

Az értekezletről a hatósági főigazgatóhelyettes asszony idézett gondolatai egyfajta zsinórmércének tekinthetők a hatósági tevékenységek hatékonyságnövelésének a vizsgálata során. A hatósági munkavégzésben a közeli jövőkép véleményem szerint az, hogy mind a közösségi média, mind az IoT eszközök, valamint az infokommunikációs eszközök előtérbe fognak kerülni, hiszen a leggyorsabb és leghatékonyabb felületek megjelenésére a preventív munkavégzés során szükség van.

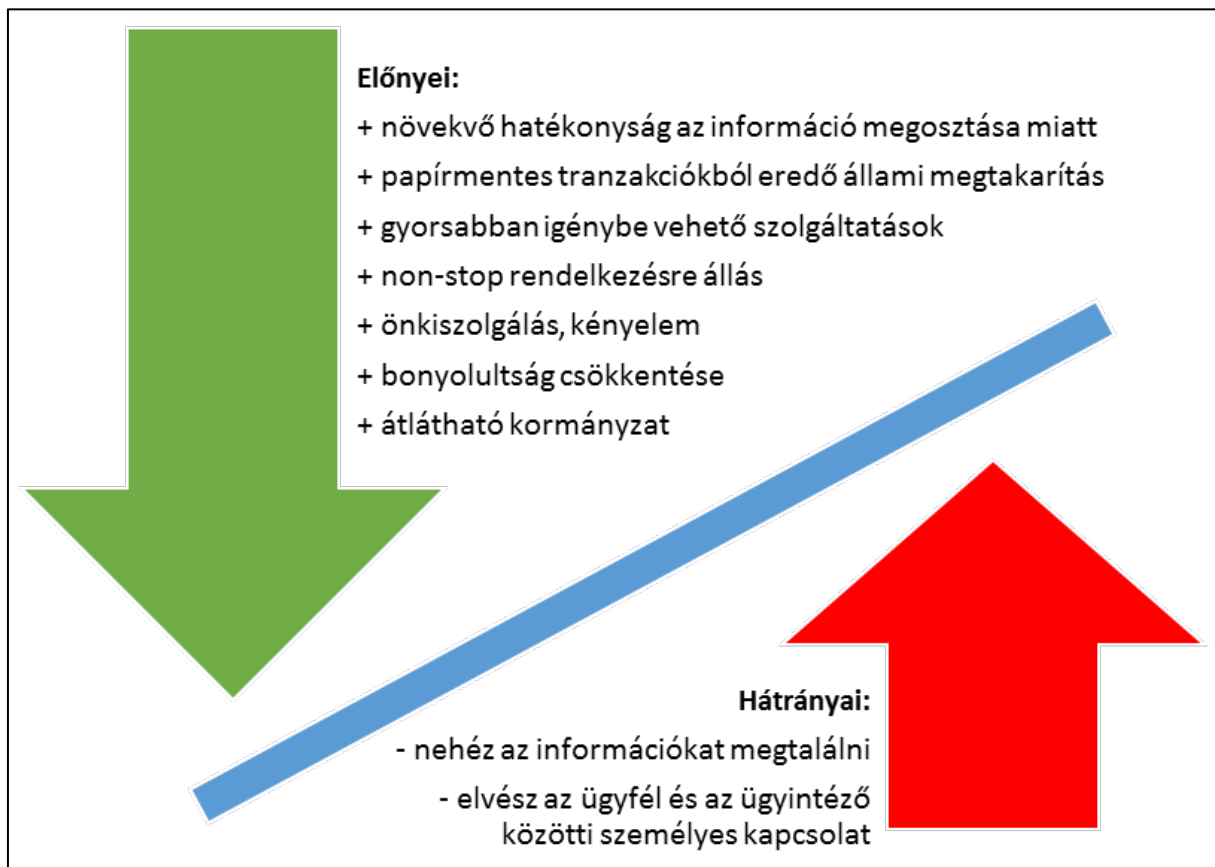
¹ A 2013. január 11. napján megtartott országos hatósági értekezletről készült cikk: Minden, amit a hatósági munkáról tudni kell (http://www.katasztrofavedelem.hu/index2.php?pageid=szervezet_hirek&hirid=1524 2018.11.06. 17.08.)

A fejezet összefoglalásaképpen megállapítható, hogy maga a hatékony hatósági tevékenység integrált tevékenységet takar. A komplexitás megjelenik az egyes szakterületek között is, mint látható a közös kapocs közöttük a hatósági tevékenységet végző hatósági osztály. Az általuk végzett munka tekintetében szükséges, hogy az hatékony és eredménycentrikus legyen. Az eredményesség pedig magával hozza a komplex gondolkodásmódot. A hatékonyságnövelés érdekében szükség van az e-közigazgatás és az alkalmazott technikai eszközök fejlesztésére, melyek az alábbiakban kerülnek ismertetésre.

3. AZ E-KÖZIGAZGATÁST SZOLGÁLÓ PROGRAMOK, AZOK ESETLEGES FEJLESZTÉSI LEHETŐSÉGEI

A műszaki, informatikai, logisztikai fejlesztési lehetőségek között a rendelkezésre álló Ipar 4.0-s technikai eszközök, alkalmazások hatósági tevékenységre gyakorolt hatásai felértékelődnek. [10] Az előző fejezetben meghatározásra került a hatósági tevékenység és annak szervezetrendszerben betöltött szerepe is, most pedig az alábbi ábra bemutatja azt, hogy milyen előnyökkel is járhat az Ipar 4.0-s fejlődés a közigazgatásra/e-közigazgatásra.

2. ábra Az e-közigazgatás előnyei és hátrányai (készítette: a szerző)

A fenti ábrán jól látható az előnyöknél a növekvő hatékonyság, a megtakarítás, a gyorsaság, a 0-24-es elérés, a kényelem, az egyszerűség és az átláthatóság, de mint mindenben ebben is lehet hátrányokat meghatározni, így ezek között szerepel a személytelenség, de jelentősebb hátrány lehet az is, ha ezek a közigazgatásra szolgáló elektronikus felületek bonyolultak, felesleges információkat tartalmaznak.

Az e-közigazgatás hazai fogalma a Magyar Program 12.0-ban került meghatározásra és a legfontosabb eleme, hogy ezen munka és ügyintézészt szolgáló rendszerek az egyes fejlesztések által ne egymás mellett, hanem egy egységes komplex rendszerbe működhessenek. Az e-közigazgatás meghatározását már mások is definiálták: „az e-közigazgatás a közszféra kapcsolatrendszerének tudás alapú átalakítását és racionalizált, szolgáltató jellegű újraszervezését jelenti, az infokommunikációs technológiai alkalmazások közműszerű használata révén”. [11]

A Nemzeti Technológiai Platform Ipar 4.0-s fogalmának fontos eleme, hogy az alkalmazott megoldások az ügyféligényeket kövessék, valamint a valós és a virtuális valóság elemeinek vegyítése által pedig az információk valós idejű rendelkezésre állását tudják biztosítani ez által. A rendszerek tekintetében különösen fontos, hogy azok kielégítő kiberbiztonsági tulajdonságokkal rendelkezzenek, hiszen a digitális lábnyom, valamint az adatvédelem jegyében a tárolt adatok védelme mindennél fontosabb. Az e-közigazgatás fejlődése magával hozta azt, hogy a katasztrófavédelem területén eddig használatos, a szervezet munkáját befolyásoló technológiák, ügymenetek és azok tartalmára vonatkozó szabályzók és feltételek folyamatos változási hullámon mentek keresztül.

A hivatásos katasztrófavédelem szervezetrendszerét alkotó szakterületi egységek az Ipar 4.0-s forradalmi hullámnak és a társadalmi elvárásoknak megfelelően a munkájuk során rengeteg platformot, alkalmazást, eszközt használnak annak érdekében, hogy elsősorban a káresemények prevenciója, de azok esetleges bekövetkezésével az azokkal szembeni védekezés és a károk felszámolása a lehető leghatékonyabban megvalósíthatóvá válhasson. A kutatásom során elsődlegesen vizsgált hatósági tevékenységet végzők által használt informatikai háttérszolgáltatások teljesítménye ugyan, a jelen kor közigazgatásában alkalmazott fejlettségi szintnek megfelelő, de a jelentkező feladatok, és a fent említett okok, mint például a növekvő számú ellenőrzendő létesítmény, a munkaerőhiány is megkívánják, hogy a hatékonyság és a biztonság növelése érdekében a meglévő rendszerek folyamatos frissítése megtörténjen. Ezek frissítése mind a szoftvert, mind a hardvert érinti, hiszen a folyamatosan frissülő térinformatikai adatbázisok megnövekedett erőforrásigénnyel rendelkeznek. Az alkalmazott elektronikus szoftverek és eszközök esetében szükséges, hogy ezek integrált infokommunikációs eszközökként rendszerszinten stabilan és megbízhatóan működjenek.

Az Európai Unió 2014. július 23-i 910/2014/EU rendeletével hiánypótlóan megalkotta az elektronikus azonosítás és bizalmi szolgáltatásokkal kapcsolatos uniós joganyagot, mely 2016. július 1-jétől hatályba is lépett hazánkban, ezt hívják rövidítetten az eIDAS rendeletnek. A joganyag célul tűzte ki, hogy az online környezetet fejleszti, mely az Európai Unió létrejöttének a zsinórmércéje mentén elsődlegesen a gazdasági fejlődés, másodsorban pedig a társadalmi szempontjából kezeli kiemelten. [12] Ezen fejlesztéshez elengedhetetlen, hogy az ilyen rendszerek iránti bizalmat, a technikai megoldásokat megteremtse és az alkalmazandó felhasználói kört bővítse.

A rendelet immáron egységes szabályozásával újra kodifikálta az elektronikus aláírásokra és a bizalmi szolgáltatásokra vonatkozó jogszabályi területeket. A bizalmi jelleg, mint kulcsfogalma a tárgykörnek jelenti azt, hogy ide tartozik minden, ami az elektronikus ügyintézés bizalmi alapját szolgálják, így például ide sorolhatók az elektronikus aláírásra, az elektronikus kézbesítésre, archiválásra, elektronikus időbélyegzőre, vagy akár a weboldalak hitelesítésére vonatkozó előírások is. Az eIDAS rendeletben foglalt szabályozások között kiemelendő, hogy egységes, közös szabályozásra kerültek például az elektronikus azonosításra, az aláírásra, a bélyegzőre, továbbá a kézbesítési szolgáltatásokra, illetve a határon átnyúló együttműködést elősegítő szolgáltatásokra vonatkozó előírások.

A rendelet az azonosítási rendszerek tekintetében három biztonsági szintet különböztet meg. Az elsővel szemben a legkisebb követelményeket támasztja, így ezek meghatározása az „alacsony biztonsági szint”. Ezek olyan szoftverek és hardverek lehetnek, amelyek csak korlátozott megbízhatósággal ellenőrzik a felhasználó azonosságát, de ezek célja a maguknak a személyazonossággal való visszaélések kockázatának a csökkentése. A második lépcsőfok már a „jelentős biztonsági szint”, amely képes jelentős megbízhatósággal igazolni valakinek a személyazonosságát, ezen szint megvalósításával a visszaélések kockázatát jelentős mértékben csökkenteni lehet. A harmadik és egyben a legmagasabb szintű a „magas biztonsági szint”, melynek célja maguknak a visszaéléseknek a teljes körű megakadályozása, melyet szigorú technikai feltételekkel tud megvalósítani.

A bizalmi törvény, azaz az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény az elektronikus ügyintézés bevezetését kötelezővé tette többek között az államigazgatási, a helyi önkormányzati szervek, a nagyobb forgalmú közüzemi szolgáltatók, valamint a közfeladatot ellátó vagy közszolgáltatást nyújtó jogalanyok számára. Ezen jogszabály létrehozásának az alapja és oka maga az eIDAS rendelet volt. Az e-közigazgatás és az e-ügyintézés kialakításához elengedhetetlen, hogy több elektronikus ügyintézés segítő szolgáltató legyen biztosítva, melyek összehangolt folyamatai fogják a rendszer hatékonyságát biztosítani. Bizonyos elektronikus ügyintézési szolgáltatások bárminemű szabályozás nélkül folytathatók, de amelyekben a természetes és jogi személyek érdekeinek a védelme és maga a szolgáltatás minősége indokolja, azokban szükség van a megfelelő mélységű jogszabályi háttér biztosítására.

Ezen e-közigazgatási szolgáltatások biztosítására hozták létre a Szabályozott Elektronikus Ügyintézési Szolgáltatásokat, azaz a SZEÜSZ rendszerét, melyek célja, hogy az eddig papír alapon lefolytatott eljárások, ügyintéзések elektronizálása által elérjék a gyorsabb, költséghatékonyabb és ügyfél-orientáltabb működtetést. Végző soron egy egységes hozzáférést biztosító rendszeren keresztül megteremtve a színvonalas közigazgatási szolgáltatások nyújtását. A SZEÜSZ rendszer az e-ügyintézés megvalósításának eszköze és feltétele is egyben, hiszen szükség van rá a dokumentumok, iratok, kérelmek benyújtásán át egészen a nyilvántartásokból történő adatszolgáltatásig, hogy végző célként elérhetővé váljon a személyes, és papíralapú ügyintézés teljes megszüntetése és ezáltal valamennyi szervezet biztosítani képes a teljes körű elektronikus ügyintéзést.

Az e-közigazgatással és benne a SZEÜSZ rendszerrel kapcsolatos feladatok tekintetében 2017. január 1. napjától fontos szerep jutott a NISZ Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt. részére. Szolgáltatóként biztosítja jelenleg 29 ilyen jellegű szolgáltatás elérését, így többek között a Biztonságos Kézbesítési Szolgáltatást (NISZ BKSZ), az egységes kormányzati ügyiratkezelő rendszer érkeztető rendszerét (KÉR), az elektronikus dokumentumtárolás szolgáltatást (EDT), a kormányzati hitelesítési szolgáltatást (GOV CA). Ezen túl a küldemény dokumentumtárt (KDT), a személyre szabott ügyintézési felületet (SZÜF), az ügyfélkapu azonosítási szolgáltatást (ÜK), a rendelkezési nyilvántartást (RNY), a részleges kódú telefonos azonosítást (RKTA). Biztosítja továbbá az időszaki értesítési szolgáltatás (RÉR), a központi kézbesítési ügynök (KKÜ), központi érkeztetési ügynök (KÉÜ), a kormányzati elektronikus aláírás ellenőrzési szolgáltatás (KEAESZ), a központi azonosítási ügynök (KAÜ), az iratértvényességi nyilvántartás (IÉNY) ellátását. Ezek mellett ellátja

- az e-papír (EP),
- az elektronikus fizetési és elszámolási rendszer (EFER),
- a cégkapu (CK),
- az iratkezelő rendszerek közötti iratáthelyezés szolgáltatás (BIASZ),
- a posta hibrid konverzió (HSZ),
- a posta inverz hibrid konverzió (IHSZ),
- a központi kézbesítési ügynök (KKÜ),

- az elektronikus űrlapkitöltés támogatás (EÜT),
- az azonosításra visszavezetett dokumentumhitelesítés (AVDH),
- az ÁNYK űrlapbenyújtás-támogatási szolgáltatás (ÁBT) működtetését.

4. E-KÖZIGAZGATÁS VÁLTOZÁSAINAK ÖSSZEGZÉSE

Az elmúlt években jelentős mértékű változások következtek be az e-közigazgatás szabályozói terén, melyek köszönhetőek a nemzetközi, európai uniós és a hazai trendeknek is. A legfőbb változási kényszert pedig maga a rohamosan fejlődő információs társadalom generálta és a jövőben is generálni fogja. A SZEÜSZ rendszer és a szolgáltatók által biztosított lehetőség jó irányt mutatnak a jövőre nézve, mely rendszerek hatékonyságát és életképességét a rendszerek közötti átjárhatóság és kommunikáció, valamint az ügyfél és felhasználó barát kialakítás fogja megválasztani. A folyamatos K+F+I biztosításához szükség van egy stabil, kiszámítható jogszabályi környezetre, mely a fent ismertetett jogszabályok alapján véleményem szerint biztosítva van.

A katasztrófavédelem területén is már egyre szélesebb körben kerül alkalmazásra a munka során a SZEÜSZ rendszer, mint a szolgáltatási eszközök bizonyos fajtái, melyek mellett véleményem szerint szükséges lehet még egyéb olyan szintű infokommunikációs eszközök (hardver, szoftver) alkalmazására is, amelyek kihasználják az e-közigazgatás meglévő rendszereit és egyesítve a rendszerek adta előnyöket, biztosíthatják, hogy a katasztrófavédelmi hatósági tevékenység gyorsabb, pontosabb, hatékonyabb, biztonságosabb és ügyfélbarátabb lehessen. A modernizációnak az államigazgatás minden szegmensét el kell tudni érnie ahhoz, hogy a teljes körű e-közigazgatás megvalósuljon, mint egy korábbi kutatási eredményként rögzített okos ország projekt részeként.

A katasztrófavédelmi szervezetrendszer által alkalmazott informatikai háttéreszközök, alkalmazások, programok közül kizárólag a katasztrófavédelmi hatósági osztályok szakmai munkájuk során alkalmazott legjelentősebbeket mutatom be.

A kirendeltségek és az igazgatóságok hatósági osztályai az ellenőrzések, szemlék és a hozzájuk

kapcsolódó hatósági eljárások vonatkozásában vezetik a Hatósági Adatszolgáltatási Rendszert, azaz a HADAR-t. A rendszer célja, hogy az ellenőrzések a rendszerben kereshetők, nyomon követhetők legyenek az egyes ellenőrzések esetében megtartott eljárási cselekmények, illetve az azokon feltárt hiányosságok és a velük szemben alkalmazott szankciók. A rendszer az Online KAP rendszer részeként működik, mely még több információt tartalmaz, így segítve a hatósági ügyintézt. A rendszerhez tartozik egy térképes felület is, melyen rögzíteni lehet az ellenőrzés alá vont létesítmény pontos helyét, nevét, székhely, telephely adatait. A térképes felület hibája, hogy nem tud kommunikálni a közhitelesnek minősülő cégjegyzékkel, melyből fontos lenne a létesítmények tekintetében az akár közvetlen módon történő adatátétel és rögzítés is. A Robotzsaru NEO, mint integrált ügyviteli, és ügyfeldolgozó elektronikus iratkezelő rendszer szolgál a hatósági feladatokat ellátók számára az adminisztrációs feladatok elvégzésére. A Robotzsaru NEO felületéhez kapcsolódik az RZS Signer modul, melynek segítségével képessé vált a rendszer hiteles elektronikus másolatot készíteni a papíralapú dokumentumokról. Ez a hatósági munka során a papíralapon benyújtott iratok, illetve a felvett valamennyi jegyzőkönyv esetében szükséges, hiszen ez is az e-közigazgatás kiépítési metódusához kapcsolódó program. A Robotzsaru NEO rendszere szolgál a hatósági ügyek ügytípusonként történő iktatására, ebben kerülnek rögzítésre az egyes főszámok, valamint megtalálhatók az ügyben keletkező be- és kimenő valamennyi irat alszáma is. A hatósági munkatársak számára látható az adott ügytípushoz tartozó eljárási szabályok szerint meghatározott eljárási határidők, melyek betartása elsődleges szempont. A hatósági ügyek tekintetében ide kerülnek külön alszámra feltöltésre a helyszíni szemle, illetve ellenőrzési jegyzőkönyvek is. A jegyzőkönyvek papír alapúak, azok az ellenőrzés helyszínén kézzel kerülnek kitöltésre. Azok RZS Signer modul segítségével digitalizálásra kerülnek.

A hatóság a feladatai ellátása során a fent ismertetett SZEÜSZ rendszer közül többet is használ, így például a Hivatali Kapu rendszerét, mely a Központi Elektronikus Szolgáltató Rendszer részeként működik. A hatósági eljárások vonatkozásában az új eljárási és szankció törvény is jelentős változásokat hozott a szankciókat nem teljesítő természetes és jogi személyek vonatkozásában, hiszen a korábbi szabályozással ellentétben egységes és általános végrehajtást foganatosító szervként a nemzeti adó- és vámhivatal került kijelölésre. Az eljárást a végrehajtást kezdeményező szervek, így például a katasztrófavédelmi szervek is az erre a célra kialakított elsőnek az ÁNYK, mint általános nyomtatványkitöltő programon keresztül a

hivatali/ügyfélkapus hozzáférés alapján tudták megindítani a megfelelő nyomtatványkitöltésével. 2020 januárjától a NAV elindította a behajtási megkeresések benyújtását kezelő informatikai rendszerét a VKAPU-t, mely alkalmazás szolgál majd az ÁNYK helyett a végrehajtást kezdeményező felületként. A szankcionálást segítő és azok kiszabását követően nyilvántartó rendszer esetében pedig létrehozásra került a KSZNY, azaz a közigazgatási szankció nyilvántartási rendszere. A célja, hogy a hatósági döntések még célravezetőbbek és konzekvensebbek legyenek a szabálytalanságot ismételten vagy első alkalommal elkövetőkkel szemben is.

A katasztrófavédelmi hatósági tevékenységek során, amikor a hatóság az építési, használatbavételi ügyek esetén szakhatóságként jár el, akkor az ÉTDR-t, mint az Építésügyi hatósági engedélyezési eljárásokat Támogató elektronikus Dokumentációs Rendszert használja. Ez a rendszer az e-közigazgatás azon szolgáltatása, mely az említett hatósági engedélyezési eljárásokban lehetővé teszi az elektronikus kérelem- és tervbeadást, valamint az elektronikus ügykezelést. Az ÉTDR, valamint a HKP rendszeren keresztül érkezett elektronikus állományokat a beérkezést követően ügyviteli szempontból a közfeladatot ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről szóló 335/2005. (XII. 29.) Korm. rendelet alapján kezeli a katasztrófavédelem központi szerve.

A hatósági munkát segítő informatikai rendszerek az e-közigazgatás megjelenésének és kiépítési folyamatának köszönhetően jelentős fejlesztésen estek keresztül, a fenti rendszerek véleményem szerint megfelelőek, viszont továbbfejlesztésük, illetve kiegészítésük esetén még hatékonyabbakká tudnának válni. A jelenlegi adminisztrációs folyamatok rövidítésében és ezek által a hatékonyság növelésében segíthet egy elvi működését bemutatandó hatósági szoftver és hardver kombináció a HATOK.

5. A 6K ALKALMAZÁS ELVI BEMUTATÁSA

Az előző fejezetekben bemutatásra került, hogy a katasztrófavédelmi hatósági tevékenység komplex feladatrendszer foglal magában, melyek mindenkori megoldása során a lehető legnagyobb hatékonysággal és eredményességgel kell eljárnia a hatósági szakembereknek. A

hatékonyság egy káresemény megelőzésében, a kialakulás nullára való redukálásában, míg az eredményesség pedig megjelenik a beavatkozás során keletkező károk minimalizálhatóságában. A cél, hogy a rendelkezésre álló erőforrások a lehető legjobban kerüljenek kihasználásra, ezért ebben az alfejezetben egy olyan hatósági applikációt fogok bemutatni, amely segítségével tud szolgálni abban, hogy a megtartott ellenőrzések száma növelhető legyen az Ipar 4.0 eredményei által.

A hatósági munka során jelentős idővesztés származik az ügyek tekintetében felmerülő adminisztratív feladatok elvégzéséből, hiszen jelenleg az ellenőrzések, szemlék során, papír alapon történik a jegyzőkönyvek felvétele. A jegyzőkönyvek felvételét követően azok a fent ismertetett RZS Singer modulja segítségével digitalizálásra kerülnek. A papír felhasználás visszaszorítása érdekében és az e-közigazgatás teljes megvalósíthatóságához szükséges egy olyan applikáció, amely a bemutatott infokommunikációs eszközök, technikai megoldások felhasználásával hatékonyabb ügyintézkést tud biztosítani.

A HATOK, azaz a Hatósági Okos Kontroll elnevezésű (6k) applikációnak véleményem szerint egy olyan integrált alkalmazásnak kell lennie, amely egy rendelkezésre álló hatósági tableten felhasználóbarát felületen kerül megjelenítésre. Az applikációnak kommunikálnia kell a rendelkezésre álló katasztrófavédelmi ügyviteli rendszerekkel, így a HADAR és az RZS meghatározott felületeivel. A bejelentkezést követően a kezdőfelületen kiválasztható, hogy milyen ügyről van szó, helyszíni szemle, helyszíni ellenőrzés, illetve lehetőség van az egyéb

3. ábra A HATOK kezdőképernyője
(készítette: a szerző)

4. ábra A HATOK bejelentkezést követő felülete (készítette: a szerző)

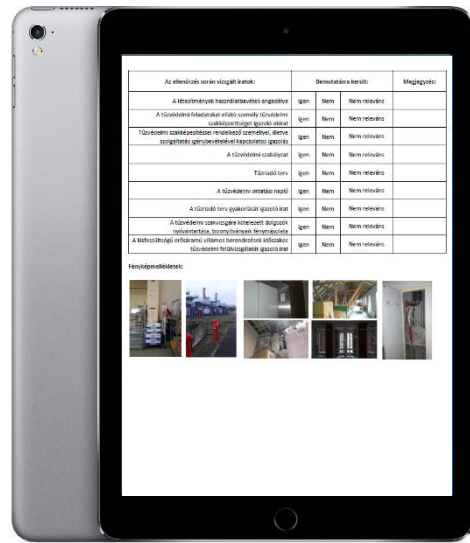
felületen további a bizonyítási eljárás során fogatosított cselekményeknek a kikeresésére. A kiválasztást követően a program felhossa az adott digitálisan kitöltendő jegyzőkönyv sablont. A jegyzőkönyv bal oldalán meglévő ügy iktatószáma esetén az kézzel kitölthető, ellenben kitöltés nélkül a tárgy kitöltését követően automatikusan generál egy iktatószámot a RZS rendszerével való kommunikáció által a meghatározott tárgyra. A jegyzőkönyv automatikusan kitölti a GPS koordináták alapján a helyet, illetve az időt. Az ellenőrzött létesítmény, illetve az üzemeltető adatai vonatkozásában pedig a közhiteles cégjegyzék adataiból leszűrhető az adott ügyfél. A kiválasztást követően átemeli az adatait, melyet a HADAR térképes felületére is megküld a címadatok és a koordináták összevetését követően. A jegyzőkönyvben szereplő aláírási joggal rendelkező személy adatainak a felvétele során három lehetőség van. Egyik, a személynyilvántartó adatai alapján lekérni és ellenőrizni, majd automatikus átemelni az ellenőrzéshez vagy eljárási cselekményhez szükséges adatokat, második, az új típusú személyigazolványok esetében a hatósági tablet a kártyába integrált adatokat automatikus beolvassa, így azonosítja az adott személyt. A harmadik, a régi típusú esetében a kézzel történő kitöltésre is van lehetőség. Az applikáció jegyzőkönyvi részének fontos része, hogy ismertetésre kerültek az ügyfélre, képviselőre illetve egyéb résztvevőkre vonatkozó jogok és kötelezettségek, amelyeket a jegyzőkönyv végső aláírása igazol. A jegyzőkönyv következő része egy a hatályos jogszabályi rendelkezésekre épülő „Igen, Nem, Nem releváns, Megjegyzés” rovatokból álló adattáblázat, mely minden egyes ellenőrzés tekintetében kellő információt tud nyújtani az ellenőr számára. Ezeket csoportosítva tartalmazza, így lehetőség van arra, hogy bizonyos céll ellenőrzések esetében egy kattintással a jegyzőkönyv azonnal az adott ellenőrzésre specializálódjon. A kitöltés egyértelmű, hiszen ahol rendben van, ott igen, ahol nem vagy hiányosság van, ott nem, a nem releváns esetében pedig nem található az adott létesítményben, tehát nem értelmezhető az a kérdés. A megjegyzés rovat szolgál arra, hogy oda kattintva kerüljenek rögzítésre a hiányossággal kapcsolatos és az eljárás menetét befolyásoló információk, így például hiányzó dokumentum, vagy lejárt dokumentum érvényességi ideje, készítője neve. A helyszíni ellenőrzés során szükséges jó minőségű és precíz

fényképfelvételeket is készíteni, melyek az esetleges későbbi eljárás sikerességét befolyásolni tudják, ezért fontos, hogy azok a jegyzőkönyvhöz rögzítésre kerüljenek. A hatósági tablet applikációja ebben is képes segíteni, hiszen a beépített fényképezőgép használatával a fontosnak tartott képek kijelöléssel csatolásra kerülnek a jegyzőkönyvhöz. A fényképek hely és időbélyegzővel, valamint a készítő azonosítójával kerülnek csatolásra a jegyzőkönyvhöz.

A jegyzőkönyvben a nyilatkozatok esetében az ügyfelek kérésére lehetőség van a szó szerinti rögzítésre, ebben az esetben az applikáció az eszköz mikrofonját fogja használni és a hangalapú anyagot fogja a nyilatkozat részbe gépelve megjeleníteni. A hangfelvétel minőségét negatívan befolyásoló külső körülmények esetében lehetőség arra, hogy a jegyzőkönyv készítő a tablet billentyűzete segítségével begépelje azt. A jegyzőkönyv aláírására az előző fejezetben ismertetett módozatok valamelyikével tud eleget tenni az ügyfél, illetve a hatóság részéről résztvevő személy pedig a személyre szóló vagy a szervezeti elektronikus aláírás alkalmazásával. A jegyzőkönyv aláírását

követően az ügyfél kérésére másolati példány adása is biztosított akár a helyszínen egy kattintással és ügyféli aláírással. Emellett a cégjegyzék adatai alapján az ügyfél részére az RZS rendszerén keresztül Hivatali/Ügyfél Kapun keresztül is megküldésre kerülhet, amennyiben pedig magánszemélyről van szó, akkor PostaSzeüszön keresztül. A PostaSzeüsz biztosítja, hogy a magánszemély megadott adatait kitöltve az ő nevére a jegyzőkönyvet elküldi úgy, hogy

5. ábra A HATOK jegyzőkönyv táblázatos felülete fényképmellékletekkel (készítette: a szerző)

6. ábra A HATOK jegyzőkönyv felületének vázlatja (készítette: a szerző)

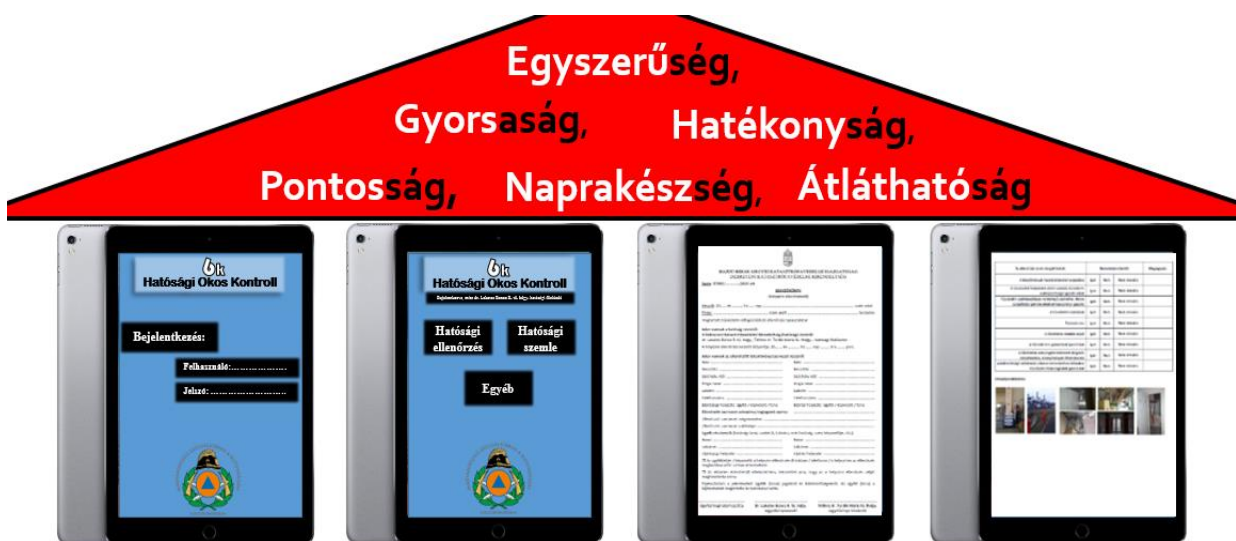
azt Budapesten papíralapon kinyomtatják a központi postázóban, majd borítékba helyezik és megküldik a részére.

A jegyzőkönyv aláírását követően a program megkérdezi, hogy lezárja a jegyzőkönyvet, így ezt választva további applikációs módosításra már nincs lehetőség, a rendszer automatikusan továbbítja az RZS rendszerben a megfelelő iktatószám alá, mint hiteles jegyzőkönyvet, valamint a HADAR rendszerében szintén a megfelelő résznél rögzíteni fogja a szükséges adatokat.

6. ÖSSZEGZÉS

Összegzésképpen megállapítható, hogy az alkalmazás kidolgozását követően megvalósíthatóvá válhat a hatékonyság növelése, hiszen a jelenleg alkalmazott RZS Signer modulnál ismertettek szerinti folyamat is jelentősen lerövidül, illetve emellett a hatósági ügyintézők munkaterhei is jelentős mértékben, havi szinten több munkaórával is csökkenni fognak, amely országosan mérve jelentős javulást, időtartalékot képes generálni.

Az időtartalék pedig az új létesítményekből származó további ellenőrzési tevékenységre lenne fordítható, ezzel is növelve a biztonság magasabb szintjének a megteremtését. Amennyiben az alkalmazás a fenti ábrán meghatározott tulajdonságokkal rendelkezeni fog, úgy a segítségével a fényképek rögzítése, másolása, tárolása, összefűzése, a kézzel készített jegyzőkönyvek

7. ábra A HATOK alkalmazás hatékonyságához szükséges tulajdonságok (készítette: a szerző)

minőségi problémája, a kézzel történő iktatás, a másolati példányok megküldése, a címzettek kézzel történő kitöltése, a papírfelhasználás költsége mind-mind jelentősen leeredukálhatóvá válna, így hatékonyságnövelés érhető el. A lefolytatott vizsgálatok alapján megállapítható, hogy az innovatív eszközök alkalmazása a meglévő védelmi szint növelését hozhatják magukkal.

HIVATKOZÁSOK

- [1] LAKATOS Bence, TEKNŐS László (2019): *Az „új” eljárási törvény eddigi, valamint a jövőben hatályosuló szankció törvény várható hatása a hivatásos katasztrófavédelmi szervek hatósági tevékenységére*. Védelem Tudomány, IV. évf. 4. sz. 167-180. ISSN 2498-6194
- [2] ÁRVA Zsuzsanna, BALÁZS István, BARTA Attila, PRIBULA László, VESZPRÉMI Bernadett (2017): *Közigazgatási Eljárások*, Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen, 26. o., ISBN 978-963-318-683-1
- [3] LAKATOS Bence (2021): *Investigation of Smart Tools in Order to Improve the Effectiveness of the Administration of Disaster Management*, BELÜGYI SZEMLE: A BELÜGYMINISZTERIUM SZAKMAI TUDOMÁNYOS FOLYÓIRATA (2010-) 69: pp. 142-157., 16 p.
- [4] MUHORAY Árpád (2017): *A polgári védelem helye a modern katasztrófavédelemben*, Hadmérnök, XII. Évfolyam 2. sz., 198. o.
- [5] KÁTAI-URBÁN Lajos (2015): *Veszélyes üzemekkel kapcsolatos iparbiztonsági jogintézmény és eszközrendszer fejlesztése Magyarországon*, Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Budapest, 27. o. ISBN 9786155057526
- [6] VASS Gyula (2017): *Industrial Safety Training in Disaster Management Higher Education In Hungary*, Pozhary i Chrezvychajnye Situacii: Predotvrashenie Likvidacia 8: 2017. (2) pp. 80-84.
- [7] KÁTAI-URBÁN Lajos (2014): *Establishment and Operation of the System for Industrial Safety within the Hungarian Disaster Management*, ECOTERRA: JOURNAL OF ENVIRONMENTAL RESEARCH AND PROTECTION 11: (2) pp. 27-45.

- [8] TEKNŐS László (2020): *Az éghajlatváltozás és a rendkívüli időjárás hatásaiból adódó katasztrófavédelmi feladatok kockázatalapú megközelítése*. Budapest, Magyarország: Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet, 76 p.
- [9] MÓGOR Judit (2017): *A katasztrófavédelem hatósági szakterületeinek tevékenysége* című 2017. március 21. napján megtartott előadásából
- [10] P. SANGMIN, P. H. SOUNG, P. W. LEE *Design and Implementation of a Smart IoT Based Building and Town Disaster Management System in Smart City Infrastructure*, Applied Sciences (ISSN 2076-3417; CODEN: ASPCC7), Appl. Sci. 2018, 8, 2239
- [11] BUDAI Balázs (2014): *Az e-közigazgatás elmélete (második, átdolgozott kiadás)*, Akadémiai, Budapest
- [12] NEMESLAKI András (2018): *A magyar közigazgatás digitális transzformációjának jelentősége a vezetéstudományban: beköszöntő a tematikus számhoz*, Vezetéstudomány, 2018, Budapest, 2-5. DOI <https://doi.org/10.14267/VEZTUD.>, Letöltve: 2020.01.01.

Dr. Lakatos Bence Roland t. főhadnagy

Hatósági osztályvezető

Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság

Nyíregyházi Katasztrófavédelmi Kirendeltség, Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály

Email: dr.lakatos.bence@katved.gov.hu

head of department

Szabolcs-Szatmár-Bereg Country Disaster Management Directorate,

Nyíregyházi Disaster Management Office, Disaster Management Authority Department

ORCID ID: 0000-0002-4934-3608